

Differentiaaliyhtälöiden jatkokurssi 1

Harjoitustyöt

Kirjoita selkeästi jäsennelty esitys yhdestä tehtävästä. Työssä on suotavaa käyttää lähdemateriaalia. Joitain lähteitä on mainittu tehtävänannossa, muitakin voi etsiä kirjastosta. Autan tarvittaessa esimerkiksi lähteiden tulkitsemisessä.

Harjoitustöitä käsitellään marraskuun puolivälin paikkeilla järjestettävässä tilaisuudessa, josta ilmoitetaan tarkemmin. Kurssin suoritus arvostellaan, kun harjoitustyö on palautettu.

---

1. Selosta yksityiskohtaisesti **Lotkan ja Volterran differentiaaliyhtälö:**

- Mitä malli kuvaa?
- Esitä ratkaisujen käyttäytyminen: koordinaattiakseleita lukuunottamatta kaikki alkuarvot määräävät jaksollisia ratoja, perustele tämä.
- Piirrä kuvia radoista.
- Osoita, että jaksollisella radalla haiden ja hainruoan populaatioiden keskiarvot ovat samat kuin tasapainopisteessä.
- Mitä vaikuttaa, jos mallia muutetaan niin, että malli ottaa huomioon populaation sisäisen kilpailun, ja tarkastellaan differentiaaliyhtälöä

$$\begin{cases} \dot{r} = ar - bhr - er^2, \\ \dot{h} = -ch + dhr - fh^2, \end{cases}$$

missä vakiot a, b, c, d, e , ja f ovat positiivisia?

Lähteet: Luennot, harjoitukset, [Bra] luku 4.10 [HSD] luku 11.2.

2. Luentojen luvussa 6 käsitellään **Grobmanin ja Hartmanin lausetta** epälineaarisen differentiaaliyhtälön ja sen linearisoinnin yhteydestä. Tämän lauseen mukaan C^1 -vektorikentän antaman differentiaaliyhtälön ratkaisut ovat tasapainopisteen lähellä konjugaatteja yhtälön linearisoinnin kanssa.

- Osoita, että luentojen esimerkin 6.5 linearisointi toimii kuten siinä väitetään.
- Osoita, että tässä esimerkissä konjugoiva kuvaus ei voi olla C^1 .

Lähteet: Luennot, harjoitukset, [Har], luku 9.

3. **Putzer** kehitti menetelmän matriisin eksponenttifunktion määrittämiseen ilman Jordanin kanonisen muodon käyttöä. Menetelmän todistuksessa käytetään lineaarisia autonomisia differentiaaliyhtälöitä ja Cayleyn ja Hamiltonin lausetta, jonka mukaan jokainen matriisi toteuttaa oman karakteristisen yhtälönsä.

- Todista Cayleyn ja Hamiltonin lause.
- Muotoile ja todista Putzerin tulos.
- Tee esimerkkejä.

Lähteet: Luennot, harjoitukset, [Apo], luvut 7.11, 7.13.

LÄHTEITÄ

- [Apo] Tom M. Apostol. *Calculus. Vol. II: Multi-variable calculus and linear algebra, with applications to differential equations and probability*. Second edition. Blaisdell Publishing Co. Ginn and Co., Waltham, Mass.-Toronto, Ont.-London, 1969.
- [Bra] Martin Braun. *Differential equations and their applications*, volume 11 of *Texts in Applied Mathematics*. Springer-Verlag, New York, fourth edition, 1993. An introduction to applied mathematics.
- [Har] Philip Hartman. A lemma in the theory of structural stability of differential equations. *Proc. Amer. Math. Soc.*, 11:610–620, 1960.
- [HSD] Morris W. Hirsch, Stephen Smale, and Robert L. Devaney. *Differential equations, dynamical systems, and an introduction to chaos*, volume 60 of *Pure and Applied Mathematics (Amsterdam)*. Elsevier/Academic Press, Amsterdam, second edition, 2004.